Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 79. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 2-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 78. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, APRIL 2, 1953. VOL. LXI

ЦІЛОДЕННА НАРАДА КРАЙОВОЇ РАДИ БЕЗПЕКИ

Вашингтон. — Президент Айзенґавер і його Крайова Рада Безпеки провели увесь вівторок на нарадах над розглядом крайової економії однаково для миру і для війни, разом з сімома найважливішими цивільними провідниками. Білий Дім не видав жадного комунікату з цих надзвичайних нарад, хоч вони були заплановані ще перед китайською офертою миру. Пресовий секретар Дж. Гаґерті не сказав, чи наради стосувалися пропонованого миру. Одначе деякі сенатори кажуть, що наради були дуже важливі і вони продовжувалися ще в середу. У вівторок президент зайшов до кімнати засідань кабінету на спіткання з Крайовою Радою Безпеки і з сімома спеціяльними дорадниками. Вони всі залишилися на обіді в Білому Домі, а після того радили дальше. Імена цивільних дорадників, спеціяльно запрошених на наради, такі: Ділон Андерсон, адвокат з Гюстон, у Тексасі; Джеймс Б. Блек, голова Пасифік Гас енд Електрік Компані, з Сан Франсіско; Джан Ковлес, публіцист з Міннеаполіс; Юджін Голман, голова Стандарт Ойл з Ню Джерзі; Дін В. Маллот, президенд университету Корнел; Дейвід Б. Робертсон, голова Братства Залізничих машиністів і палячів з Клівленду; Чарлз А. Томас, голова Монсанто Кемікал Ко. з Ст. Луї. — Ці сім людей були запрошені до Вашинґтону три тижні тому. Вони провели час на інформуванні себе в різних департаментах. На вівтірковім зібранні президент перший раз присвятив цілий день на одні наради, залишаючи всі інші справи на боці.

Конґресова комісія за переслухання Гіса у в'язниці

Вашинґтон. — Конґресова комісія схиляється до думки, щоб переслухати Алджера Гіса в тюрмі, — чи справді він має якібудь вісті про урядовців Об'єднаних Націй, запідозрених у приналежності до комуністичної партії. Члени комісії поїхали б до Гіса тільки на випадок, коли б він самий забажав цього. Ця справа виринула в правничій підкомісії Палати Репрезентантів, коли урядовці безпеки з департаменту стейту посвідчили, що американські кандидати на становища в О.Н. були провірювані бюром спеціяльних політичних справ, на якого чолі стояв Алджер Гіс, що його опісля засудили на п'ять років в'язниці за кривоприсягу з відпеканням комунізму. Він відсиджує тепер кару в в'язниці в Луїсбурґ, у стейті Пенсилвенія. Щоб переслухати в'язня, треба дозволу директора бюра в'язниць Джеймса В. Беннета. П'ять урядовців, що дісталися на працю в О.Н., були з неї звільнені, коли федеральна лава присяжних у Ню Йорку минулої осени покликала їх на переслухання, чи вони належать до комуністичної партії.

Ліві юнії хочуть повернутися до К.І.О.

Ню Йорк. — Кілька давніших лівих робітничих юній, які зійшлися разом, після того, як вони самі виступили, або їх усунули з Конґресу Індустріяльних Організацій тому п'ять років, рішили внести прохання прийняти їх наново до цієї осередньої організації, як це подано до прилюдного відома. Голова організації працівників в департаментових крамницях у Ню Йорку, Артур С. Осман, каже, що його юнія, з членством 10,000 осіб, уже веде переговори з К.І.О., одначе треба буде ще усунути деякі перепони, заки вона буде прийнята наново. Крім цієї згаданої юнії зійшлися разом провідники юній: бюрових робітників, харчових і тютюневих робітників, рільничих і споріднених робітників і т. п. інших, що завжди вносили незгоду в матірню організацію, а їм закидували, що вони це роблять на доручення комуністичної партії.

Палата поправила законопроєкт про підводні нафтові багатства

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів прийняла поправку до законопроєкту про право до підводної нафти у прибережних стейтах в тому напрямку, щоб стейти могли бути власниками тільки до занурених у віддалі трьох миль від берега, а дальші багатства щоб належали до цілости Злучених Держав. В первісній редакції законопроєкту був пункт, щоб усі підводні багатства, належали до стейтів. Два стейти, а саме Тексас і Флорида, мають право до таких багатств в Мехіканськім заливі у віддалі на десять і пів милі. Поправка Палати йде назустріч вимозі адміністрації, як теж і попереднім законам, хоч деякі з них не зазначили ясно, до якої віддалі має право стейт, а до чого має право федеральний уряд.

ПЕРШИЙ МОТОР ДЛЯ АТОМОВОГО ПІДВОДНОГО ЧОВНА ДІЄ

Вашинґтон. — Перший у світі мотор, порушуваний атомовою силою для втримання в русі підводного судна віддано до вжитку, як про це сповіщає Комісія Атомової Енергії. Новий мотор — це працюючий модель, який можливо буде порушувати атомову лодку Нотілус. Він був пущений в рух наперед на суші в пробній станції комісії в місцевості Арко, у стейті Айдаго. Після випробовання на суші він буде вжитий на фазу морських операцій „повною силою". — Це перша вістка, що атомові науковці справді осягнули використування атомової сили для порушування підводного судна, що буде подорожувати тисячі миль без віднови топлива і без потреби спочинку на поверхні води на довший час. Дальші досвіди для розгорнення повної сили будуть використані для вправ залоги.

Повідомлення про пристосування мотору для атомової підводної лодки припадає на день, коли в Лас Веґас, у стейті Невада, переведено третій досвід цієї весни з атомовим винаходом, якого опису не подають до відома Комісія Атомової Енергії. Вибух відбувся в год. 5 ранку у вівторок з меншим знищенням ніж попередні, одначе його рокіт було чути у віддалі 500 миль. Так само блиск світла був сильніший від попередніх. Прилад був причіплений до сталевої вежі, високої на 300 стіп, яка, так як і попередні, після вибуху щезла зовсім. Так само трясення землі від цього вибуху було сильніше від попередніх.

У Вашинґтоні нараджуються відносно мирових предложень

Вашинґтон. — Державний департамент схилився до „більш поважного" розгляду найновіших комуністичних предложень щодо відновлення мирних переговорів, проте його речники підкреслюють, що ще передчасно твердити про якийбудь наявний поступ в тій справі. Погляди уряду представив на закритому засіданні сенатської комісії закордонних справ Джан Аллісон, асистент-секретар для справ Далекого Сходу. Сенатор Вайлі заявив, що Дж. Аллісон звернув увагу на те, що ще є багато невиясненних поглядів на виміну ранених і хворих полонених тощо. Одночасно президент Айзенгавер відбув довготривалу нараду з Радою Краєвої Безпеки. Хоч Білий Дім ухилився дати відомості про зміст нарад, проте існує загальне переконання, що наради ці торкалися справи замирення в Кореї. Зокрема настороження дипломатичних кіл викликає предложення червоних примістити в невтральній країні тих полонених, що не бажають повертатися додому. Необхідно виразно вияснити, чи долею цих полонених, себто можливим поверненням їх на батьківщину, буде займатися „невтральна країна", чи вирішуватиме це міжнародня комісія.

Розвиток підбігунових країн — безпека ЗДА

Ню Йорк. — У нюйоркському готелі „Астор" відбуваються доповіді про економічну мобілізацію країни для 400 провідників військового і цивільного життя. У рямках цього курсу, виступив перед слухачами у вівторок полковник Елвін Р. Графка, освітлюючи значення, — на випадок війни, — північних країн Америки — Канади й Аляски. Економічний розвиток цих країн становить суттєву проблему безпеки, на що ЗДА звертають потрібну вагу й намагаються сприяти піднесенню своїх північних сусідів. Лише за один минулий рік ЗДА вложили в господарку Канади 1,000,000,000 долярів, піднісши цим загальну суму інвестицій в Канаді до 8,000,000,000 долярів. Не менше капіталовкладення робить у піднесення цієї країни і її уряд. Промовець підкреслив величезні розміри Канади, яка, за обширом, є третьою країною світу, уступаючи лише перед СССР і Китаєм. На цьому обширі знаходяться невичерпні природні багатства, — особливо цінні знахідки урану в околицях Ведмежого озера в північно-західній частині Канади. Також викрито джерела природного газу і, після будови газопроводу, країна зможе посилено розвиватися. Одночасно розбудовується там транспорт, як наземний, так і водний та повітряний. Не менші запаси природніх багатств таїть в собі й Аляска, включно з покладами золота.

Ген. Ван Фліт переходить на спочинок

Вашинґтон. — Армія попрощала генерала Джеймса А. Ван Фліта, улаштовуючи йому параду та віддаючи йому повні військові почесті. Сімнадцять гарматніх стрілів повідомили столицю, що генерал скінчив 38 років служби саме в часі, коли сенатська комісія приготовилася почати слідство над закидами, піднесеними генералом, що в Кореї бракувало амуніції, коли він сповняв службу команданта впродовж останніх 22 місяців. Деякі сенатори прохали секретаря армії Роберта А. Стівенса не відпускати Ван Фліта з армії, хоч йому прислуговує це право. Стівенс відповів, що не буде робити вимку, якщо генерал хоче піти на пенсію.

З уваги на те, що в Сенаті починається слідство над закидами, з якими вийшов генерал Ван Фліт, конґресмен Джан Е. Лайн з Тексас зажадав, щоб генерали не висловлювали своєї критики прилюдно, бо це шкідливе для престіжу армії, викликує замішання серед населення і дає знати ворогові про наші недомагання.

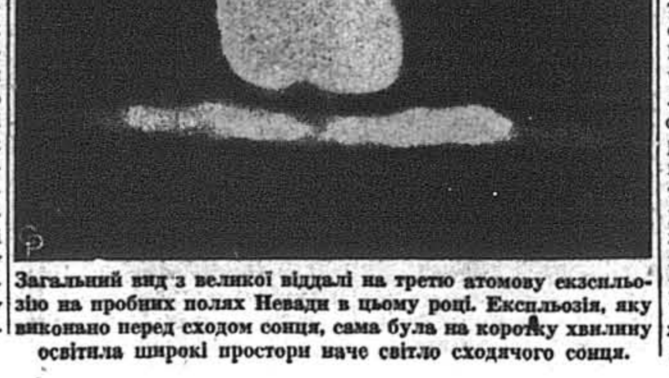
Комуністи опановували радіовисильні

Лос Анджелес. — Перед підкомісією протиамериканської діяльности Палати Репрезентантів, що розглядає тут також ділянку радіопересилань, виступив, як свідок, письменник, актор і бувший інженер звукових ефектів у радіо Рой Ервін. Свідок виявив шляхи, якими місцеві комуністи намагались опанувати „повітряну" пропаґанду в країні. Особливо, вони пильнували отримати дозволи на провадження радіовисилень для організацій, що співпрацювали з ними. Окремі радіопрограми були так побудовані, що служили завданням комуністів. Для того їм вдалося захопити в свої руки радіопрограми, що їх фінансували, як реклямні, великі промислові підприємства. Свідок назвав прізвища кількох визначних червоних діячів у радіовій ділянці, як Ніни Кловдеґ, Лінна Вайтні та Германа Волґріна (Дейвід Волф).

Сталеварний страйк за звільнення двох залізничих кондукторів

Питсбурґ, Па. — Чотири великі сталеварні підприємства Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен мусіли припинити роботу, при якій було затруднених 30,000 робітників, бо в спорідненім залізничнім підприємстві Юніон Рейлровд Компані вибух страйк, в якому бере участь 4,500 робітників. Страйк вибух з того, що Юніон Рейлровд Компані відправила з праці двох кондукторів, яким закидувано, що вони викликують проволоку в праці. Припинення праці в сталеварнях приносить втрати $25,000,000 денно.

ТРЕТЯ АТОМОВА ЕКСПЛЬОЗІЯ В ЦЬОМУ РОЦІ



Загальний вид з великої віддалі на третю атомову експльозію на пробних полях Невади в цьому році. Експльозія, яку виконано перед сходом сонця, сама була на коротку хвилину освітила широкі простори наче світло сходячого сонця.

ПОЇЗДКА АМЕРИКАНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ ДО МОСКВИ



Дев'ять американських журналістів, які відбували подорож по Европі та Близькому Сході, несподівано дістали від совєтського уряду дозвіл на відвідини в Москві. На фото: журналісти входять до літака на аеродромі в Лондоні, звідки відлетіли до Москви. В Москві їх примістили в одному готелі на Червоній площі недалеко від американської амбасади.

СОВЄТСЬКИЙ КОМАНДАНТ В НІМЕЧЧИНІ ПРОПОНУЄ ПЕРЕГОВОРИ

Бонн, Німеччина. — Ген. Василій Чуйков, голова совєтської Контрольної Комісії в Німеччині, заявив вчора, що чотиро-державна конференція в справі „мирового договору й об'єднання" Німеччини „цілком відповідала б" бажанням Совєтського Союзу. Ген Чуйков зробив цю пропозицію в листі до колишнього канцлера в перед-гітлерівській Німеччині, д-ра Иозефа Вірта, якого тепер комуністи використовують як передовика в комуністичному фронті в Західній Німеччині. Вірт звернувся був до представників усіх чотирьох окупаційних держав, пропонуючи знову їхню конференцію й переговори в справі об'єднання Німеччини. Західні спостерігачі прикладають велику увагу тій новій заяві совєтського представника, зараховуючи її до тої самої категорії, що й комуністичні пропозиції в Кореї, деякі совєтські кроки в Об'єднаних Націях та взагалі в міжнародній політиці, скеровані на — „моральне відпруження", яким нові володарі в Кремлі — по думці західних знавців — хотіли б досягнути подвійну ціль: зменшити озброєння та оборонну готовість Заходу з одного боку й здобути відповідний час на свою власну внутрішню консолідацію — з другого. Західно-німецький канцлер д-р Конрад Аденауер негайно заявив, що хоч із західного боку було б немудро легковажити будь-які мирні пропозиції зі совєтського боку, проте Москва повинна насамперед підтримати ці пропозиції відповідними ділами та, в німецькому випадку, погодитись хоч би на вільні вибори в цілій країні. В усіх випадках в західніх колах висловлюється серйозні підозріння та недовір'я до всіх тих нових совєтських пропозицій, добачуючи в них радше „нову динаміку" в холодній війні, ніж щире бажання міжнародного порозуміння, відпруження та замирення.

Червоні формально запропонували продовження переговорів в Кореї

Об'єднані Нації, Н. Й. — Комуно - китайський уряд переслав вчора свою формальну пропозицію в справі виміни полонених та продовжування переговорів в справі перемир'я в Кореї голові Генеральної Асамблеї Лестерові Пірсонові. Ця формальна пропозиція покриває передвчорашню заяву комуністичного прем'єра Китаю Чу Енляя в радіо. Пірсон передав негайно ці пропозиції урядові З'єдинених Держав, які очолюють альянтське командування в Кореї. Докищо немає в Об'єднаних Націях жадного конкретного пляну в тій справі. Тим часом, ген. Кларк, альянтський командант на Далекому Сході, відповів комуністам на їх відповідь в справі негайної виміни хворих і ранених полонених та очікує тепер від них кінцевої відповіді, після якої мала б наступити сама виміна, до якої альянтське командування поробило вже потрібну підготовку. Остання метушня в справі відновлення переговорів та деякі нові вигляди на перемир'я поважно вплинули на корейський фронт, на якому впродовж вчорашнього дня вже майже не було будь-якої більшої військової акції, хоч впродовж останнього тижня там велись запеклі бої. Тільки альянтська авіяція продовжувала інтензивне бомбардування воєнних об'єктів у ворожому запіллі.

Похорон королеви Марії

Лондон. — У вівторок 31. березня відбувся похорон королеви-вдови Марії, яку похоронили в Віндзорі в каплиці св. Юрія, де знаходиться родинна гробниця Віндзорів. В похороні взяла участь королева Єлисавета II та всі члени королівської родини, а також представники королівських родин з Европи й Азії. Похоронна Богослужба зачалася в 11 годині передполуднем, її відправив архиєпископ з Кентербері д-р Джофрей Фішер в асисті духовенства і хору. Королева Єлисавета II і всі жіночі члени королівської родини сиділи праворуч, а жіночі члени чужинних королівських родів ліворуч. За ними сиділи чоловічі члени королівської родини та жіночі представники іноземних королівських родів. Між ними були: коронний норвезький князь Оляф, бельгійський король Бодуен, король Иорданії Гуссеїн, князь Сіяму Чула, шведський князь Бертіл, люксембурзький князь Фелікс, данський князь Юрій, геський князь Люї. — Між жіночими членами чужих королівських родів були: голляндська королева Юліяна, грецька королева Фрідеріка та інші княжни. Присутні були представники англійського уряду та опозиції а також дипломатичний корпус. Коли тіло покійної спускали в підземелля королева Єлисавета II тричі посипала труну землею саме в тій хвилі, коли архиєпископ виголошував слова про те, що людина з землі виникла і до землі повертає. Похоронні Богослуження відбулися цього самого дня по всій Англії.

СОВЄТИ Й ЗАХІД ПОГОДИЛИСЬ В СПРАВІ НАСТУПНИКА ТРІҐВЕ ЛІ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй вчора несподівано погодилась рекомендувати шведського економіста, державного міністра Даґа Гаммершюлд, як кандидата на наступника Тріґве Лі на пості генерального секретаря, отже адміністраційного голови Об'єднаних Націй. В користь цієї кандидатури голосували всі члени Ради й тільки національно-китайський представник здержався від голосування, правдоподібно тому, що Швеція визнає комуно-китайський режим. — Вибір кандидата був несподіваною розв'язкою „мертвої точки" в тій справі та першим випадком від 1951-го року, що Совєти й ЗДА голосували однаково. В 1951 р. совєтський і американський представник голосували в користь мирових переговорів в Кореї. Формальний вибір запропонованого Радою Безпеки кандидата на генерального секретаря відбудеться в Генеральній Асамблеї, але тому, що нема іншого кандидата, вибір Гамершюлда можна вважати за запевнений. Голова Ради Безпеки, — пакістанський представник Агмед Бокгарі, негайно звернувся телеграмою до Гаммершюлда, який перебуває в Стокгольмі, закликаючи його прийняти кандидатуру. „З уваги на безмірну важливість цього посту, зокрема в теперішньому часі, члени Ради Безпеки висловлюють свою найсерйознішу надію, що ви погодитесь прийняти вибір, — якщо він — як вони сподіються й вірять — буде вкоротці переведений Генеральною Асамблеєю", сказано в телеграмі. Формальність вибору в Генеральній Асамблеї повинна бути переведена вже на початку наступного тижня. Тріґве Лі, який зголосив свою резиґнацію минулого грудня, вже замовив собі місце на кораблі для повороту до Норвегії в дні 7-го травня. — Кандидатура Гаммершюлда має всі познаки компромісу між Заходом і Совєтами. Досі совєтський представник в Раді Безпеки, Валеріян Зорін, зголошував своє великодержавне право спротиву проти всіх захід. кандидатів і в останньому повідомив, що кандидатура Гаммершюлда єдина, проти якої Совєти не скористають із свого права вета. В цьому не добачується жадної зміни в совєтській політиці, бо, знаючи, що Захід не погодиться на совєтського кандидата, шведський представник ще найбільше відповідав Москві вже з тої простої причини, що Швеція не є членом Атлантійського Пакту й досі була єдиною західною країною, яка всіми силами намагається зберегти невтральність в східно-західному конфлікті.

Прізвище кандидата на нового генерального секретаря ОН досить трудне до вимови. По шведськи воно пишеться: Даґ (день) Гаммарскоелд — (молот). Шведське представництво в ОН вияснило, що його треба вимовляти: Даґ Гаммершюлд. Новий кандидат, — що від 1950 року є членом шведського уряду та який тепер формально є головою шведської делеґації до О. Н., хоч сам перебуває в Стокгольмі, досить відомий в Швеції й закордоном, як спеціяліст у фінансах та економії. Хоч він є членом соціялістичного уряду, проте політично він — безпартійний.

Совєти зменшили ціни на харчі й одяг

Москва. — Совєтський уряд проголосив „указ", зменшуючи на 10% ціни на деякі харчі та від 5 до 15% ціни на деякі роди одягів і взуття, як теж на низку товарів широкого вжитку. В загальному зменшення цін охоплює приблизно 125 категорій різних товарів, з цього 40 категорій харчів і напитків, 27 категорій одягів і взуття та 58 категорій інших товарів широкого вжитку. Очевидно з цього приводу тепер почнеться велика внутрішня й зовнішня пропаґанда, хоч це чергова, вже шоста після війни, знижка цін, хоч і ця знижка навіть в приблизному не вирівнює величезної дорожнечі в коштах прожитку в Совєтському Союзі, в порівнянні з капіталістичними країнами. Наприклад, щоб купити фунт масла по „зниженій ціні", совєтський робітник все ще мусить працювати чотири години, ціна на найдешевші черевики рівняється щонайменше півторатижневу заробіткові совєтського робітника, а щоб купити одяг, совєтський робітник мусить працювати 900 годин, отже приблизно 18 тижнів.

В Лондоні арештували вбивника шістьох жінок

Лондон. — Лондонська поліція заарештувала Джана Реджіналда Галлідея, який убив свою жінку, а крім того ще інших п'ятьох жінок. Вбивник змінив мешкання, в якому новий льокатор знайшов жіночі трупи і негайно повідомив про це поліцію. Поліція шукала за ним по цілому місті, бо вже знала, що жінки пропадали в Лондоні під час місячної повні. Поліцист пізнав Галлідея на основі світлини, яку дістав з команди поліції. Його негайно заарештовано і запроваджено на поліційну станцію, біля якої стояли маси народу, коли довідалися, що зловлено небезпечного злочинця, який був пострахом цієї дільниці Лондону. Фотографії злочинця, які опублікувала поліція, спричинювали фальшиві алярми, бо з усіх сторін повідомляли, що „бачили" таємничого вбивника жінок.

АНГЛІЯ ЗОБОВ'ЯЗАЛАСЯ БОРОНИТИ ЮГОСЛАВІЮ —ТВЕРДИТЬ ТІТО

Београд, Югославія. — До Београду прибув поїздом президент Югославії маршал Тіто, де його вітала з захватом 100,000 маса населення, його жінка та представники уряду і дипломатичного корпусу. На площі перед залізничим двірцем Тіто промовляв до народу та заявив, що прем'єр Черчил сказав до нього такі слова: „Коли заатакують нашого союзника Югославію, то ми будемо її боронити". Тіто заявив, що „це досить для нас", але і югославський нарід мусить дивитися на світову політику з ширшого становища та вхопити за зброю, коли б з'явилася нова аґресія і то не тільки на кордони Югославії. Він сказав дослівно: „У випадку аґресії ми будемо по боці тих, що борються проти аґресії". Після цього оваційного привітання Тіто від'їхав з дружиною до свого мешкання, а маса народу щиро його поздоровляла, кричачи: „Тіто наш, а ми Тітові!" Підсекретар стану в міністерстві закордонних справ д-р Алес Беблер мав інтерв'ю з представниками преси та заявив, що Югославія готова замиритися з Італією в справі Трієсту і вислала до Риму ноту в цій справі, але досі не дістала відповіді.

СВОБОДА — SVOBODA
український щоденник — UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною.		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДОМАЩНЄ ОГНИЩЕ

Рідко коли згадуємо про скандали, себто ті „сенсації", що займають часто перші сторінки багатьох американських газет. Але про одну таку сенсацію, судову розправу проти Мінота Джелкі таки треба згадати. Джелкі належить до „золотої молоді". Він родом з багатої фамілії, яку зараховують до „вищого товариства". Коли ж навіть і він пустився на „торгівлю живим товаром" і за те зістав судом покараний, то це подія, над якою треба добре застановитись. Так глядить на це відома американська письменниця, Фенні Герст, яка завжди ставилась з пильною увагою до того роду суспільних недомагань.

Для неї це не „сенсація", а дуже важлива суспільна проблема. На суді, як пише Фенні Герст, не був тільки Джелкі, чи тільки ті уродливі дівчата, що себе продавали, але було теж і — суспільство з його ладом, законодавством, поліцією, політиканами; був на суді теж і — родинний дім. Такий підхід до цеї справи повинен зацікавити теж і наше громадянство й кожну нашу родину.

Самого Джелкі, як свого роду виродка, можна залишити на боці, але інакше з дівчатами, між якими, як виявилось під час судової розправи, були такі, що є дітьми іміґрантів і то слов'янського походження. Замітне, що ті дівчата-красуні походять з різних верств, з бідної кляси і середньо-заможної, як теж різняться і щодо освіти, бо є між ними і такі, що покінчили каледж. Не менше важливе й те, що всі вони могли б як модельки, стенографістки чи машиністки не зле в теперішних обставинах заробляти і чесно жити, бо це не той час, коли було безробіття та коли, покінчивши школу, треба було нераз роками ждати на „джаб" і то ще слабо платний. Тепер живемо в добі найбільшого добробуту в цій благословенній країні!

Фенні Герст є тої думки, що дівчата, які були свідками на суді проти Джелкі, та інші їм подібні, падають жертвою погоні за грошем і блиском, жадоби скоро забагатіти і дістатись до „вищих", багатих і впливових кол. Але майже всі вони, бідні, чи багатші, походять з нещасливих „розбитих домів", де батько був кількома наворотами одружений і розведений і те саме було теж і з матір'ю. Суспільство не добачує дітей тих розбитих домів і не старається про такі середовища, де така молода дівчина чи хлопець дістали б те, чого їм бракує в хаті. Суспільна опіка не охоплює домів з батьками-алькоголіками, ні домів з матір'ю, що залишає дім і дітей та іде на роботу, щоб краще влаштувати хату і вдержати стандарт життя. Через те маємо хати з наймодернішими холодільнями, радіовими та телевізійними апаратами, модерною кухнею і пральнею, а одночасно і дітей, що з тих хат виходять, які стають молодечими злочинцями. Одначе з цього не виходить, щоб давними часами, коли американці не жили в такому „віці чуд" і коли не було таких модерних хатніх улаштувань, не було ніяких молодечих проступків. Вони були і тоді, але не на такі великі розміри. Процентово їх було багато менше! Тепер дві світові війни здеморалізували багато молоді, а розводи та погоня за матеріяльними достатками розбили родину. Гріш стає часто навіть для матері важливішим, ніж те тепло, якого потребує дитина бодай у своїй рідній хаті. Розводи захитали цілковито стабільність родини, а дитина є найбільшою жертвою цеї модерної хвороби. Діти змалку милі, любі, чисті в своїх почуваннях. Але брак їм того домашнього огнища, яке вдержувало б родинну теплоту. Замість тої теплоти є — холодільники, центральне огрівання, найновіший телевізійний апарат тощо.

Не винні діти, що йдуть потім нечистим шляхом, пише Фенні Герст, а винен в першу чергу родинний дім, винні батько й мати. Винувате тут і все суспільство, включно з церквами і школами, що не сповняють своїх обов'язків щодо виховання молоді, ні не поборюють як треба торгівлі наркотиками чи живим товаром, ні теж спілку політишенів з ґенґстерами. А теж і це заважує на молодечій злочинності!

СУПЕРЕЧНИЙ ВИБІР

Минулого понеділка Чарлз Е. Болен склав присягу, як новий амбасадор З'єдинених Держав до Москви. Після того державний департамент повідомив, що амбасадор Болен виїде з Ню Йорку цієї п'ятниці, зупиниться короткий час у Франції й Німеччині, та найпізніше 10-го квітня займе свій новий пост — американського амбасадара в столиці совєтської імперії.

Заприсяження та виїзд амбасадора Болена закінчують одномісячний спір в Сенаті та в деяких політичних колах щодо доцільности та придатности кандидатури Болена на той важливий дипломатичний пост.

Болена найменував амбасадором до Москви президент Айзенгавер, очевидно, на рекомендацію державного департаменту. Сам Болен належить до професійних дипломатів, займав вже різноманітні дипломатичні становища та довгі роки працював в державному департаменті, як знавець російської проблематики та один з авторів американського політичного плянування відносно Росії. Він брав теж участь у відомій зустрічі „великих" в Ялті.

Застереження проти найменування Болена на пост американського амбасадора до Москви видвигнула група сенаторів із сенатором МекКарті на чолі. Проте, вже майже від самого початку ці застереження проти амбасадора Болена пішли по цілком іншій лінії, ніж вони правильно повинні були піти. Сенатор МекКарті та його однодумці пішли так далеко, що почали квестіонувати патріотизм та льояльність Болена й навіть підносили, що його особа може бути „риском для безпеки країни". Очевидно, що це екстреми, в які навряд чи міг хтонебудь повірити й їх серйозно трактувати.

Амбасадорові Боленові цілком певно не можна закидувати ані браку патріотизму — він же велику частину свого життя віддав на службу своїй країні — як теж не було жадних даних, які могли б оправдувати такі закиди, як „риск для безпеки країни" з його боку. Очевидно, що того роду ставленням справи й такими закидами група сенатора МекКарті не могла нічого досягнути. Що більше, вона дала тільки притоку до того, що велика частина американської преси, включно з найбільш впливовими щоденниками, ще більше почали підкреслювати кваліфікації Болена власне на пост амбасадора до Москви. Тим часом, власне ці кваліфікації, на які звернув увагу теж і голова УККомітету проф. Л. Добрянський в своєму листі до членів Сенатської Комісії Закордонних Справ, яка розглядала кандидатуру Болена, повинні були стати головним предметом розгляду та перевірки.

Прихильники кандидатури Болена користувались, як головним арґументом, твердженням, що Болен є одним з нечисленних і найкращих знавців Росії. Значить, якщо він такий знаменитий знавець, то цілком логічно його думка в російських справах повинна б бути рішальна у формуванні американської політики відносно Росії. Тим часом досвід виявляє дещо інше. Правда, Болен знає російську мову, знає певно теж і російські літературу, російську історію та має багато інших знань про Росію. Але це ще велика проблема, чи ці знання не були набуті з джерел, які є в першій мірі великодержавною російською пропагандою, а такою пройняті майже без виїмку всі закордонні „знання" Росії. Болен грав одну з головних роль в східньоевропейському відділі державного департаменту тоді, коли Америка рішила визнати Совєтський Союз та нав'язати з ним дипломатичні відносини, й він там був майже впродовж цілого часу, в якому американська закордонна політика виявляла недопускальне й шкідливе для самої Америки легковаження, щоб не казати вже іґноранцію, вітальних національних проблем Росії та Совєтського Союзу. Тому замість говорити про те, що Болен є одним з найкращих знавців Росії, було б в деяких випадках правильніше назвати його одним з найбільших приятелів Росії та прихильників її цілости.

Все це, звичайно, не доконче мусить перерішувати вартість Болена на пості американського амбасадора в Москві. Його остаточне затвердження на той пост може мати й ту користь, що побувши в Москві та практично зустрівшись з росіянами й російськими обставинами він поглибить своє знання Росії й в багато дечому перевірить своє дотеперішнє знання, зокрема в тій ділянці, яка відноситься до загарбаних Росією країн та поневолених нею неросійських народів.

I. Світ

УКРАЇНЦІ В АЗІЇ

ДАЛЕКО-СХІДНЯ РЕСПУБЛІКА (ДВР) ТА ЧИТИНСЬКИЙ ПРОЦЕС

Життя на всій території Далекого Сходу ускладнилося в початку 1920 року, коли влада адм. Колчака завалилася, а нова адміністрація не повстала. Тимчасово влада опинилася в руках червоної армії, але на схід від озера Байкал її не було й вона не мала можливости туди просунутися, бо там були присутні японські війська та фльота.

В цих переходових умовинах, відіграли свою ролю середні політичні партії, головне с-р та с.д. — меншевики й частина демократичних груп, що до них не належали.

Комуністичні автори та преса твердили, що ідея повстання Далеко-Східньої Республіки (ДВР), виникла з с-р-веського Політичного Центру в Іркутську в січні 1920 р., та що держава ця постала в жовтні 1920 р., проіснувавши до 10 листопада 1922 р., коли Народне Зібрання вирішило зліквідувати її та приєднатися до Совєтської Росії. Але фактично справа не була так.

Незалежність Далекого Сходу від Росії та Сибіру була оголошена у м. Верхне-Удинськ, коли в самій Читі на Прибайкальщині ще були японські війська та влада Отамана Семенова. Цей акт незалежности відбувся 6 квітня 1920 р., та негайно за цим починається творення адміністрації й оголошується скликання Народного Зібрання нової республіки на січень 1921 р. у Читі.

По всій території проводиться передвиборча кампанія, найбільш активні були комуністи, але селянство виразно не брало участи в цій акції й коли вибори були переведені, то більшість політичних керівників у Читі твердили, що якраз їх партія має більшість. Комуністи заявляли, що вони мають 60%, а совєтський автор Парфенов навіть твердив в своїй книжці, що з 400 делеґатів були 375 комуністи або селяни, що їм співчували, але це ніколи не було доведене.

Склад установчих Зборів (Народного Зібрання) виявився для всіх нежданий. З 424 делеґатів обраних, тільки 351 приїхали до Чити у січні 1921 р. З них були: українців 41, білорусинів 3, один поляк, литовців 3, жидів 5, один естонець, бурятів 6 та 5 корейців, а решта москалі або ті, що себе за них рахували. Комуністи мали яких 10 відсотків, а 70 відсотків членів не визнали жадної партії; це були селяни, що склали свою „селянську більшість", як вони себе називали. На чолі цієї групи став сибіряк з Амурщини Слінкін.

Відчинення Зборів відбулося 12 лютого 1921 р. та праці продовжувалися до 26 квітня. Збори склали та затвердили конституцію Далеко-східньої Республіки, виробили ряд законів, обрали перший уряд та поклали основи для будови самої держави. Погляди більшости селянства були ясні, коли в своїх промовах вони говорили, що Далекий Схід та навіть Сибір не потребують комуністичної влади, бо вона може є для Московщини пригожа, але тут непотрібна. Нам потрібна приватна власність, нам потрібна законність та свобода праці й руху, чого немає під комуністами.

До президії Зборів були обрані 7 селян на чолі з Шиловим, — три комуністи, 2 с-ри та один бурят. До кінця Зборів не прибула значна кількість селянських делеґатів з Приморщини, які у більшості були українці. Серед важливих постанов Зібрання треба рахувати звернення до Конґресу З'єдинених Держав Америки, з 11 березня 1921, з висловами приязні та проханням допомогти в будові нової республіки.

Після зачинення Зборів, згідно з Конституцією, українці, нарівні з кількома іншими національностями, одержали права національно-культурної автономії та широких прав в справі організації свого шкільництва. Створюється окреме міністерство національностей, з кількома департаментами, а на чолі українського призначається П. В. Марчишин згідно з умовою з Далеко-Східнім Українським Секретаріятом. Міністер Марчишин, родом з м. Львова, активно приступає до праці й вже восени ц. р. відчиняє у Прибайкальщині та Амурщині низку шкіл. Починається друк українських шкільних підручників та інших книжок, готовляться кадри вчителів та ведеться підготовка до поширення шкільної сітки так, щоб на протязі кількох років всі українські села мали свої школи. Український Д. С. Секретаріят одержує сотки приговорів селянських громад про потребу українських шкіл.

Громадське життя також поглиблюється, особливо розвиваються кооперації, перед в чому веде кооперативна організація „Чумак" на чолі з П. Горовим.

Присутність японських військ на Приморщині та на Сахаліні (північна його частина), перешкоджає в праці, а 26 травня 1921 р. у Владивостоці праві кола, що опиралися на присутні військові формації генерала Вержбицького, роблять повстання. Вони прийшли були з Сибіру — „капелівці". Влада земська — ДВР була ліквідована як й її військо на протязі кількох годин. Японці мали „невтралітет", хоч їх кораблі прожекторами допомагали повстанцям.

Влада опинилася у руках братів Меркулових, купців, поміркованих політичних поглядів. На початку українці не зазнавали великих турбот й тільки вже літом 1922 р. зайшли зміни, коли влада все більш переходила на праві позиції та остаточно опинилася у руках ген. Дитерікса, лідера монархічних кол. Евакуація японських військ з Приморщини, що почалася в серпні 1922 р. закінчилася 26 жовтня, привела до втечі й цієї влади. Вірніш вона завалилася з від'їздом Дитерікса з Владивостоку, 19 жовтня 1922 р. На її зміну прийшов тимчасовий уряд Сибіряків-обласників, на чолі зі старим діячем Сазоновим. Ця влада перевела фактичну евакуацію десятків тисяч людей, які не побажали залишитися в країні під большевиками.

Уряд Далеко-Східньої Республіки, від початку 1922 р. все більш підпадав під тиснення червоних. В країну почали надходити частини червоної армії, командування її опинилося в руках Уборевича, якого пізніш Сталін, разом з маршалом Тухачевським, післав на смерть. Селянське населення все більш відходило від політичної та громадської праці, по країні вешталися червоні банди, що все втягували селянство до громадянської війни, але воно не приймало участи в тому. Війська ген. Вержбицького, на яких опиралася влада братів Меркулових, а потім ген. Дитерікса, почали відхід з півночі Приморщини до Владивостоку й потім більша частина їх відійшла до Манджурії, де їх китайці інтернували. Через пару літ вони всі роз'їхалися по Китаю. Фльота відплила з Владивостоку до Кореї, Гензан, до Шанхаю та до Манілі. Сибірський уряд, на чолі з Сазоновим, опинився в Японії.

У Владивосток 26 жовтня 1922 р. увійшли частини червоної армії, а сам Уборевич приїхав потягом. Дня 10 листопада 1922 р. у Читі скликується парлямент ДВ-Республіки, куди приїздять ледве чи половина членів та оголошується рішення „приєднатися до матері Росії й ліквідувати демократичну республіку-буфер", як її називали. Країна опинилася в руках червоних. Негайно почалися арешти українців.

На відхід японців з Приморщини рішився японський уряд тому, що не міг знайти засобів на удержання там своєї армії, а також з причин політичних, що не сприяли наладнанню порядку. Орієнтація на праві кола не давала добрих наслідків, а демократичні групи не вірили в японську щирість. Червона пропаґанда не мала фактично жодного впливу ніде на селах. Українці були одинокі що могли здобути довір'я селянства, як на це є докази, — ті сотки селянських приговорів та їх вимагання через представників на Зборах у Читі в лютому-квітні 1921 року. Але влада у містах та вздовж залізниць все була в руках давньої московської адміністрації, що була ворожа українським справам. Тому українці не мали фактичної можливости перебрати владу у свої руки. Крім того на Приморщині була „капелевська армія". Ця армія у більшості складалася з робітників та різних осіб з Уралу та суміжної частини Сибіру; отже чужа українцям, а ввесь старшинський її склад був монархічних поглядів. Ця армія була чужим елементом в країні. Знов японці бачили у кожному селянинові — партизана, що не відповідало дійсності.

5 листопада 1922 р. був арештований голова Далеко-Східнього Українського Секретаріяту Ю. Мова-Глушко, потім голова кооперативи „Чумак" — П. Горовий. В грудні 1922 року були арештовані майже всі активні українці не тільки фактичної Зеленої України а й поза її межами. У початку січня 1923 р. їх перевезли до Чити та примістили там у „каторжній" в'язниці. Почалися допити більш як 200 арештованих українців й тоді виявилося, що всі з них ніколи не були суджені, ні арештовані. Їм хотіли приписувати карні проступки-злочини. Виявилося також, що у більшості вони були добре відомі селяни, кооператори, вчителі та кілька бувших військових, як полк. Геруцький.

Суд виніс рішення звільнити майже їх всіх з в'язниці, з обов'язком не виїздити з Чити та бути готовими прийти до суду, коли їх покличуть.

Багато з українців пішли на заробітки, а частина знайшла працю навіть в державних установах, як спеціялісти в адміністрації лісів, кооперації тощо.

Начальник в'язниці був чоловік поміркований та дозволив українцям користатися книжками, а українці на волі доставляли їм харчі; в келіях велися бесіди, дискусії на різні українські теми, влаштовувалися показові судові процеси. Це привело до об'єднання в'язнів, бо майже всі знаходилися в одній великій келії. У березні влаштували вони Свято Т. Шевченка та прийняття, на якому були навіть люди з волі... та майже вся адміністрація в'язниці.

Дискусії та показні судові розправи допомогли поглибити свідомість і це придалося на суді. Але у кінці 1923 р. з'явилася в місцевім

(Продовження на ст. 3-тій)

ВІСТІ З УКРАЇНИ:

Над чим мусить працювати український різьб'яр.

„Найстаріший миргородський майстер художнього різьблення на дереві Я. О. Усик виготовив портрет великого російського письменника В. Г. Короленка. Свою роботу він передав меморіяльному музею Короленка в Полтаві. Цими днями закінчив тов. Усик вирізьблений на дереві барельєф „Товариш Й. В. Сталін на засланні в Туруханському краю". Тепер тов. Усик працює над барельєфом „Переяславська Рада". Український артист виконав три мистецькі праці і ніодної теми немає між ними . . . з українського життя. (РУ, з 3 березня).

Наради обласних прокурорів.

„Цими днями в місті Києві відбулась нарада прокурорів областей України. Нарада обговорила доповідь прокурора Української РСР т. Руденка про завдання органів прокуратури республіки в посиленні боротьби за охорону соціялістичної власности". Після цієї наради треба надіятися, що в Україні ще більше посилиться терор, бо тільки так треба розуміти слова комунікату про цю нараду, в якому говориться про „посилення боротьби за охорону соціялістичної власности". Що так воно справді буде, свідчить ще й той факт, що в нараді брали участь міністер юстиції т. Панасюк і секретар ЦК КП України, товариш Л. Г. Мельников, та голова Ради Міністрів Української РСР тов. Д. С. Коротченко. (РУ, 3 березня).

„На голів колгоспів не висувають фахівців".

Товариш Каленіков із Снятинського району на Станиславівщині пише таке до „Радянської України" (4 березня): „В нашому районі 22 агрономи і 14 зоотехніків. А тимчасом нікого з них не висувають на посаду голови колгоспу. В ряді випадків районні організації керівниками колгоспів рекомендують людей, які не мають потрібного досвіду і знань і тому не здатні забезпечити всебічний розвиток артільного виробництва". Та й наївний же автор цієї статті під заголовком „Весні — організовану зустріч". Хіба ж він і досі не знає, що рішає при наданні посад під диктатурою комуністичної партії?

Олександер Домбровський

ТЕОФІЛЬ КОСТРУБА

Початок 1939 р. приносив нові події й рівночасно розчарування. То був час, коли Срібна Земля ставала політично-державним Пісмонтом усієї України. Я тоді цілими днями пересиджував на другому поверсі будинку НТШ і перекладав грецьких і латинських авторів. Нагору приходив до мене нераз Коструба або Пріцак та приносили щораз нові відомості. Пригадую собі тоді „Філя", його радість а відтак смуток в наслідок пізніших трагічних подій у Карпатській Україні. Дні минали, а з ними підносила щораз то більше голову гидра туберкульозної недуги Т. Коструби. Тяжкі матеріяльні обставини, а то й злидні українського вченого на західноукраїнських землях в часі польської займанщини, брак належного зацікавлення з боку компетентних наших кругів так дуже цінною людиною та вкінці тяжка й виснажуюча праця (працював часто днями й ночами!) науковця і журналіста зробили своє. В ім'я правди треба ствердити, що нераз і свої землячки кидали покійному колоди під ноги, бо не могли знести побіч себе такої величини, якою був Т. Коструба. Це, очевидно не перешкаджало, щоб відтак, по смерті покійного, виливати крокодилячі сльози. Пересічні з'їдачі щоденного хліба й скромні ремісничкн свого фаху зі шумними титулами . . .

З наведених вище моментів мемуарного характеру могло б виходити, що Коструба був суворо-похнюплений, насуплений та що усміх ніколи не був на його обличчі. Та так не було. Поруч гідної поваги наш передчасно померлий історик був погідної вдачі і не раз пристойно й тактовно жартував. Його жарти ніколи не сперечалися з християнською етикою та були все елеґантні. Навіть під час промов наукового характеру вмів з акторським хистом, включно до міміки й інтонації голосу, відповідно зажартувати для умового відпруження. Пригадую собі неначе сьогодні, як одного разу Коструба заспівав мені в себе дома з гумором якусь дуже старомодну нашу провінціональну колядку. Кожна стрічка тієї колядки кінчалася веселим рефреном: Віл-осел . . . віл-осел . . . Це було виконане з таким гумором, що я не міг стримати сміху. Але це був рівночасно жарт крізь сльози. В тому часі лежала на ложі тяжкої недуги його мати. Ідеальний син, яким був Теофіль, переживав у серці тяжке горе, але не показував цього наверх. Також не скаржився ніколи на свої життєві обставини та лихих людей, хоч мав до того підставу. Навпаки, всіх оправдував, а у відношенні до себе самого був незвичайно строгий. Оправдував і тих, що кривдили його. На це може спромогтися лише аристократ духа, бо позування на вічного трагіка й покривдженого долею — це діло духового бідака.

Вересень 1939 р. приніс зміни, але не поліпшив долі українського народу. Т. Кострубу висвятив Митрополит Шептицький на священика й він був парохом на провінції, але з причини недуги залишив свою парафію та перейшов до манастиря оо. Василіян при Жовківській вулиці у Львові, де большевики примістили були Академію Наук. Я часто відвідував там о. Кострубу в чернечій келії. Келія була завалена книжками. Я сідав тихо й деколи чекав, бо бачив, що він страждає. І дійсно, виснажена тінь людини крутила нераз із жахливого болю головою та затискала зуби. Перед моїми очами лежав новітній Йов, що страждав, але не нарікав ні словечком. По добрій нераз хвилині його шляхетні й розумні очі зверталися до мене. Це був знак, що жахливі болі частинно минули, щоб за хвилину знову мучити людину. Увесь цей час жахливих болів (туберкульоза костей в найкритичнішій фазі) цей герой і воїн на пості української науки працював над синтезою історії України! Молився і працював в стражданнях, в добровільному убожестві, в цілковитій посвяті й самозаперті. Людина, якої тіло починало гнити й розкладатися вже за життя, до останнього моменту була вірна двом ідеалам, що їх виписала собі на прапорі свого серця: Богові й Україні. Одного разу, лежачи напівмертвий, Коструба відізвався до мене ледве чутним голосом: „Я уже нічого не бачу поза Логосом, Він заслонив мені своєю величчю все". Ще в другій половині 1942 р. читав мені один з розділів своєї „Історії України", археологічну її частину. Крім того обговорив зі мною деякі проблеми ранньої історії України, тобто добу між першою грецькою колонізацією північного побережжя Понту та мандрівкою народів, познайомившися раніше з рукописом моєї праці п. з. „Похід Дарія проти скитів".

Поволі наближався кінець терпіння Т. Коструби. Коханий приятель никнув нам на очах з кожним днем. Не приймав майже зовсім їжі, не спав, страждав у жахливих болях, тіло ропіло ранами й розкладалося. В тій комплетній руїні людського тіла тлів лише вогник духа героїзму, повна його свідомість та працювали нормально мозгові комори. Ноги були без руху, мов колоди, руки також почали відмовляти послуху, але ум працював, а бліді мов у мерця уста могли ще шепотом диктувати поодинокі розділи „Історії України". Пригадую собі, неначе сьогодні, останні мої відвідини в манастирській келії, бо за кілька днів мав Коструба йти до лічниці. Агонія жахливих терпінь, що рівналися тортурам, катувала немилосерно хворого. Я сів недалеко ліжка й не мав довший час сміливости відізватися. До особи, що лежала перед моїми очима, можна було примінити біблійний вислів: Ecce homo! Хворий простягнув до мене дрижачу руку, в якій щось держав, і подав мені, кажучи ледве чутним і тремтячим голосом: „Це від мене на пам'ятку нашої приязні". В моїх руках опинилася його фотографія. Зворушений до глибини душі й зі сльозами в очах я приблизився до нього й поцілував його в чоло, не здаючи собі як слід справи з того, що тим поцілунком прощаю його на смерть. Це було коло 9 години ввечорі на самий Свят-Вечір, 6 січня 1943 р. В шпиталі відвідав я його кілька разів. Лікарський консиліюм вирішив ампутувати йому обі ноги, наперед одну, а відтак другу з огляду на це, що схорований пацієнт не видержав би ампутації обох ніг нараз. Я прийшов перед полуднем до нього якраз після ампутації одної ноги. Покійний лежав без руху зі замкненими очима. Лише легкий віддих вказував на те, що життя його не опустило. Я майже шепотом обмінявся кількома словами з одним знайомим, що також прийшов відвідати хворого. Не знаю, чи покійний мав тоді повну свідомість, чи ні, чи бачив нас через напів замкнені очі, або пізнав по голосі. В кожному разі, коли я, виходячи з його кімнати, був майже при дверях, недалеко яких стояло його ліжко, та глянув востаннє на нього, він легко перехилив голову й зовсім відкритими очима глянув на мене. Наші погляди зустрілися . . . Пам'ятаючи цей погляд, а розумію його сьогодні. В ньому віддзеркалювався спокій, дивний блиск відлету у далекий вирій вічности та прощання . . . Цього самого дня ввечорі довідався я у літературно-мистецькому клюбі, що о. Теофіля Коструби немає уже між живими — від другої години пополудні.

Тому десять років назад промовляв я простими, але щирими словами над могилою талановитого історика й приятеля від імені його друзів. Думаю, що й сьогодні можна мені від імені тих самих приятелів покійного, розсипаних по широкому світі, пригадати нашій українській спільноті, принаймні тут на чужині, в десятиліття його відходу, хто такий був незабутньої, блаженної й славної пам'яті Теофіль Коструба.

(Кінець).

ВСЯ ЦЬОГОРІЧНА ВЕЛИКОДНЯ ПИСАНКА НА ДОПОМОГУ ЗАЛИШЕНЦЯМ!

ЯК І КОМУ ДОПОМАГАЄ ЗУАДК?

I.

Допомога харитативна.

З уваги на проведену збірку Коляди, як теж і організовану збірку Писанки на допомогу українським залишенцям, Управа ЗУАДКомітету хоче поділитись із нашим громадянством першими даними про висідди розподілу зібраної допомоги.

1) Впродовж жовтня і листопада 1952 року Представництво ЗУАДКомітету в Европі перевело точну перевірку на теренах Німеччини й Австрії тих осіб і родин, які підпадають під категорію постійної харчевої допомоги ЗУАДКомітету. Згідно із рішенням Координаційної Комісії при ЗУАДКомітеті, в склад якої входять представники: Українських Церков, ЦОУЕН, УСХС, ОУЖ, СУВІ, КОДУС, як теж УЦДОА, прийнято для розподілу допомоги такі категорії осіб:

1. Інваліди (від 30% непрацездатности): цивільні і воєнні.
2. Старші віком: чоловіки від 60 року і жінки від 55 року життя.
3. Хронічно хворі (на основі лікарського свідоцтва).
4. Туберкульозно хворі (теж і підліковані).
5. Вдови і вдівці з малолітніми дітьми (діти до 14 років життя).
6. Незамужні матері з малими дітьми (до 14 років).
7. Вагітні жінки.
8. Неекономічні родини (починаючи від родин із двома малолітніми дітьми до 14 років життя).
9. Студенти.
10. Спеціялісти (науковці, мистці і т. і).

Одиницю приділу встановлено: 1 фунт товщу, 1 фунт цукру, 1 фунт сорошкованого ясць та 2 фунти сорошкованого молока.

При співпраці з представниками українських церков і громадських допомогових організацій, діючих в рамах Координаційної Комісії при ЗУАДКомітеті, перевірено ці списки підпадаючих під допомогу осіб та й устійнено висоту приділу для окремих категорій за встановленими одиницями приділу й тоді переведено технічний розподіл допомоги в терені через місцевих представників ЗУАДКомітету при співпраці т. зв. льокальних координаційних комісій.

Продовж січня І половини лютого 1953 року переведено на терені Німеччини такий перший розподіл харчевої допомоги, обслуговуючи 17 осередків і 3,300 осіб. На цю допомогу видано 1,381 фунтів смальцю, 1,009 ф. цукру, 3,226 ф. молока, 1513 ф. сорошкованих ясць, 327 ф. масла і 35 ф. м'яса.

В місяці березні 1953 року ЗУАДКомітет розіз з у Німеччині другу туру цієї постійної харчевої допомоги, обслуговуючи 19 осередків і 3,593 осіб. На цю другу харчеву допомогу, що її закінчиться перед святами Великодня, призначено розділити: 1685 фунтів смальцю, 2,940 ф. молока і 1,685 ф. ясць.

2). В часі свят Різдва 1952/53 роздано по всіх більших осередках української еміграції в Німеччині (американська зона) по 1 фунтові смальцю і 1 ф. цукру для 1,500 дітей у віці нижче 14 років життя.

3). Розподіл харчевих пакетів, надісланих через ЗУАДКомітет зі Злучених Держав, дає такі числа:

Надіслано всіх 1,182 пакети. З того для приватних осіб 67, з призначенням для окремих осередків, чи організацій 171 пакет і 944 для загального розподілу — розділено вже 929 пакетів і залишилось до розподілу 293 пакети.

Роздача такої великої скількости пакетів в тому короткому часі коштувала Европейське Представництво ЗУАДКомітету величезний вклад праці і без співпраці громадських організацій, об'єднаних у Координаційній Комісії, ця роздача була б взагалі неможлива з уваги на сортування речей та й індивідуальну роздачу їх тисячами українських залишенців, приміщених у різних численних і далеко віддалених від себе осередках на терені Німеччини.

4). КАРЕ — пакетів від грудня 1952 року до березня 1953 року розділив ЗУАДКомітет в Німеччині, включно з Берліном, 648. Цими КАРЕ-пакетами прийшла допомога для важних категорій українських залишенців у потребі не лише в американській зоні, але й у французькій і частинно англійській, головно для тих, які живуть відокремлено і далеко від скупчень української еміграції в Німеччині, та й для яких, з уваги на віддалення, не можна довозити постійних харчевих приділів ЗУАДКомітету. В цій акції розділу КАРЕ - пакетів обслужено теж частинно випадки, які не підпадають під категорії постійної допомоги ЗУАДКомітету, а яким, за ухвалою Координаційної Комісії, признано одноразову допомогу.

5). В Австрії ЗУАДКомітет розділив 6 харчевих пакетів і 39 одягових, присланих з Америки. Одяг розділено потребуючим його, а харчі розділено на 130 дітей. Для влаштування Св. Миколая для дітей в Австрії каса ЗУАДКомітету видала 1,000 австрійських шилінгів. Саме тепер прийшла головна посилка допомоги для Австрії від ЗУАДКомітету, а саме: 4,000 фунтів смальцю і 4,000 ф. цукру. Вона саме тепер розділюється.

6). В Берліні на 60 зареєстрованих українських емігрантів, що вимагають допомоги, роздано 19 КАРЕ-пакетів і 5 пакетів із одежею, пересланих із ЗДА.

Крім цього, ЗУАДКомітет веде постійну допомогову акцію в Англії, Бельгії, Голандії, Італії, Франції і Югославії, головно у формі КАРЕ пакетів.

Допомога вже така на терені Злучених Держав Америки — це окрема справа, що входить у засяг тутешньої Суспільної Служби і її тут не звітується.

Для цієї постійної допомоги, яка ще далеко не виповнює потреб, потрібно ЗУАДКомітету постійних фондів. Саме тепер добра нагода прийти з пожертвою на харитативну діяльність ЗУАДКомітету серед українських залишенців з нагоди світлого і радісного свята Воскресення. В порозумінні із Українським Конгресовим Комітетом, Злучений Український Американський Допомоговий Комітет проголосив цьогорічну Писанку вповні на допомогу залишенцям. Тож нехай нікого не бракує між жертводавцями цієї писанки.

Свої пожертви просимо надсилати на адресу ЗУАД Комітету:

**UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.**

Харчеві пакети найкраще посилати безпосередньо на адресу нашого Европейського Представництва, вживаючи його військової адреси, яку можна одержати в централі ЗУАДКомітету.

Якщо є трудність у висилці пакета безпосередньо, просимо надіслати його до найближчого збіркового пункту або до Централі ЗУАДКомітету у Філядельфії на адресу:

**UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE,
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.**

Не ждіть на других, починайте жертвувати від себе самих. Вповні виконати обов'язок допомоги нашим братам зможемо лише зорганізовано, бо координація допомоги дає запоруку справедливого і доцільного розподілу.

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у Філядельфії.

Чи Ваші Діти належать вже до Українського Народного Союзу? Якщо ні — впишіть їх ще сьогодні й вони колись будуть Вам вдячні за це.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Клівленд, Огайо

Четвертий Академічний Вечір.

Четвертий з черги доклад у рямцях Академічних Вечорів виголосив запрошений гість з Дітройту, ред. Михайло Бажанський на тему: „Василь Стефаник, його життя й творчість".

Неперісічний ораторський хист, милозвучна українська мова, якою володіє прелегент і перебування прелегента в домі пок. Стефаника в Русові, дозволили йому зробити цей доклад не лише дуже цікавим ,але через перепліттування його власними споминами дуже оживленим і легко сприсмливим для публіки.

Обговорюючи життя Василя Стефаника, прелегент змалював його чудовими красками своєї поетичної душі, не забуваючи при тому зупинитись довше чи присвятити окрему увагу деяким важливішим моментам життя Стефаника, щоби в цей спосіб відтворити в очах публіки якнайвірніший образ Письменника, включно з прикметами його характеру й вдачі, з його поглядами, а навіть з його різними переживаннями.

Після цього глибоко обдуманого вступу, доповідач перейшов до обговорювання поодиноких творів Стефаника, над якими за довго було б тут зупинятись. Всеж таки варта було б послухати кількох цінних думок щодо загальної характеристики чи аналізи творчости В. Стефаника. Аналізуючи творчість В. Стефаника, доповідач ствердив, що твори його — це автобіографія твердого життя галицького селянства.

Сам Стефаник, один із передових членів радикальної партії, але в своїх творах він ніґде не закликав до клясової боротьби. У творах Стефаника немає зоологічної ненависти, нема непотрібного крику патетики. Стефаник — це мистець живого слова, бо до його слів можна грати симфонію, чи мальовати образ...

Зовнішні описи в оповіданнях Стефаника обмежуються кількома згадками, за те внутрішнім, глибоко - психологічним моментам присвячує Стефаник всю свою увагу. Пишучи свої твори, Стефаник зливався сам з героями твору, аж горячкував... Сила його вислову й експресії та динаміка тематики, зокрема зрозуміла покутському селянському середовищу, що найкраще розуміє ці твори, писані діялектом, хоча розуміють їх усі українці й не менше захоплюються ними. В Стефаник був за діялектом в літературі, хоча на прикінці, свого життя пробував часом вживати теж літературної мови. Перекладати твори Стефаника на літературну мову не завжди легка річ, тому, що деколи повстають розбіжності в транскрипції окремих висловів. З тих саме причин видання творів Стефаника з 1904. р. прекрасні, пізніші видання багато слабші, бо пряма мова героїв заступлена літературною. І тому то Стефаник був дуже обурений на совєтське видання його творів, що появилося українською мовою в 1933 р.

Стефаник великий знавець селянського життя, дуже добре розумів селянську душу й хотів помогти селянству на кожному кроці. А на ювілею в Коломиї з нагоди виставки його „Землі" театром „Загравы", так сам про себе каже: „Я робив все, що міг! Перетоплював мужицьку душу, що нераз з болю аж пальці гриз, аж коштувало мене оце сиве волосся"...

На жаль хвороба, що почалася в Стефаника в 1930 р. сильно підривала його й не опустила аж до хвилини смерти, що наступила 7 грудня 1936 р. у його родинному Русові. Третій і останній член „Покутської Трійці" відійшов у вічність! Але осталася його літературна спадщина, остало його незабутнє ім'я! Вони житимуть вічно!

Д-р О. Наклович.

Шікаго, Ілл.

П'ятий Фестиваль Українського Мистецького Клюбу.

Щороку влаштовує Український Мистецький Клюб у Шікаго весною мистецькі виступи, що здобули вже в нас добру славу своїм високим рівнем, своєю оригінальністю і своєю шляхетною метою. Цього року відбудеться вже 5-тий з черги такий виступ — фестиваль співу, музики і танків.

Український Мистецький Клюб оснували молоді американці українського походження з вищою і середньою освітою. Тепер, крім згаданої категорії людей, належить до цього Клюбу декілька новоприбулих наших мистців культурних діячів.

Мета, що її поставили собі члени цього Клюбу така: 1) гуртувати тут народжених українців з вищою і середньою освітою, американських громадян, для того, щоб вони, залишаючись добрими американцями, не забували про те, що вони українського роду, вивчали українську історію, культуру, плекали українське мистецтво й українські звичаї; 2) зазнайомлювати американців іншого походження з минулим і культурою українського народу та інформувати їх про державницько-визвольні змагання України; 3) винаходити здібних студентів і мистців серед українців в Америці та по можливості фінансово допомагати їм у студіях, даючи їм стипендії із фондів придбаних імпрезами і збірками, що їх цей Клюб влаштовує.

Цьогорічний фестиваль Клюбу проходить під знаком роковин нашого найбільшого музика і композитора Миколи Лисенка: 110-ліття з дня народження і 40-ліття його смерти. Тому на цьому фестивалі будуть виконані його найкращі твори, і то переважно мало відомі ширшому загалові.

В програму цього Фестивалю входять виступи: 1) Михайла Голинського з Канади, нашого славного тенора, що виступав в операх у Львові, Києві, Одесі, Берліні, Москві та в інших містах; 2) панни Ельви Барабаш, талановитої піяністки, дочка відомого нашого диригента в школах Шікаго, проф. Івана Барабаша, який є мистецьким керівником У. М. Клюбу та його душею; 3) д-ра Івана Рудавського, оперового співака-баритона, відомого вже нашій публиці із його численних виступів в краю, в Европі та в Америці; 4) Литовського Національного Хору „Дайнава", під орудою проф. Ст. Содейки. Цей хор має 80 співаків (чок) і виступає в народніх литовських строях. Він зорганізований 1945 р. в Европі та здобув собі вже заслужену славу.

Далі виступають: 5) Литовська Національна Танцювальна Група під управою п-і Ірини Ейдрігесічіоте-Спрінціс; 6) відомий у Шікаго Український Хор „Сурма" під орудою проф. Ом. Плешкевича; 7) п-і Марія Гузій із Мілвокі, Вісконзін, сопран, що нераз уже з успіхом виступала також у Шікаґу; 8) Танцювальна Група Пластунок із Шікаґа, під керівництвом п-і Роми Дзюбинської.

Під кінець співатиме 9) Український Жіночий Хор Шікаґо під орудою проф. Ів. Барабаша. Цей хор здобув собі своїм високим рівнем своїх виступів не тільки признання нашої публіки, але також серед музичних кол інших національних груп Шікаго. Він виступав теж на телевізії та в „Оркестра Голл".

Щороку запрошує Український Мистецький Клюб на виступи у Фестивалі іншу національну групу, щоб таким чином вдержувати культурні зв'язки з цими групами, а головне, щоб популяризувати серед них українське ім'я та українську визвольну справу. Минулого року співав на Фестивалі славний шведський хор Шікаґа, цього року виступають литовці.

Дотепер здобутими фондами Клюб наділив стипендіями чотирьох українських студентів університету, в тому трьох із новоприбулих. Крім того Клюб засоблює університетські та публічні бібліотеки Шікаґа літературою про Україну і журналами в англійській мові.

Тому, з огляду на таку високу ціль і досягнення Українського Мистецького Клюбу, віримо, що наше громадянство прийме масово участь в Фестивалі та українські організації фінансовими датками підтримають ці благородні зусилля.

В склад Ділового Комітету Фестивалю входять пп.: Іван Барабаш, Л. Бобик, Іван Гавалюх, Олесь Заброський, Катерина Паньків, Іван Гримак та Мик. Люсія.

М. П.

Філадельфія, Па.

В Роковини Геройської Смерти сл. п. Генерала Шухевича-Чупринки

День 8-го березня ц. р. залишиться на довго в пам'яті філадельфійської української громади, що масово участь в Поминальних Богослуженнях та Жалібній Академії віддала поклін Великому Синові України. Сцена удекорована двома пам'ятниками, прапорами та великим новим портретом Командира, своєю військовою суворістю робила помітне враження. Ансамбль Бандуристів Степана Ганушевського започаткував дво-мя піснями, п. з. „Ой Морозе Морозенько" та „Заплакали карі очі" — концертову частину та вводить присутніх у відповідний настрій, що під час промови п. Мирона Ганушевського, одної з найліпших, що їх я вислухував на цій залі, дав змогу пережити моменти, що їх скоро не забувається. Промова ця, одного з другів сл. п. Генерала ще з часів УВО та аж до останніх днів 1944-го року, була виявом так великого відчуття та зрозуміння проблемности ост. 30 років, а зокрема тернистого шляху сл. п. Шухевича, що 40 хвилин проминуло непостережно та викликало стільки зворушення в слухачів, включно зі сльозами, якого я давно не бачив, а майстерно вплетені в промову питання до українських матерей, батьків та молоді, залишили багато до продумання.

Вдячне поле до попису мав артист Богдан Паздрій, що чудовою декламацією п. з. „Ні" невідомого автора по-мистецьки завершив попередню промову. Соло опер. співака Осипа Стецури при акомп. Богдана Перфецького, в трьох піснях п. з. „Ой вербо, вербо", „На чужині", „Дума" та надодкові, босі пісні, внесли багато відчуття та настросвости в імпрезу, а своєм мельодійним та дуже милим голосом співак очарував філадельфійську публику та пригадав рідний Львів. І знов Бандуристи, без яких, здається, такі Академії втратили б багато на вартості, своєю „Думою Молитвою" та трьома повстанськими піснями, що їх відспівали як все зі серцем, принесли подих рідних степів та нові надії на краще завтра. Хор Кобзар під управою М. Добоша в піснях „Чорна рілля" і „Наш рідний край" зробив присутним милу несподіванку, що була б перейшла в бурю оплесків по третій пісні п. з. „Марш молоді", що її відспівав при акомпаніяменті бандур Ансамблю, якщо б це не було на Жал. Академії. На закінчення гарного вечора побачили ми оригінально виведені, без зміни декорації сцени, світляні картини з життя Командира, що появлялися між прапорами під портретом в супроводі тексту через голосники. Ця новість залишила сильне враження, що виявилося при останньому образі-появі Ісуса Христа, що пригортає Свої опікунчі, руки над повстанцями, що клячали на тлі лісу. Публіка самочинно встала і відспівала „Боже Великий — Творче Всесильний" з такою щирістю, що стільки побожности поза церквою я ще не стрічав. І безпосередньо потім національний гимн закінчив цей величний і направду культурний вечір, за що належиться Діловому Комітетові та Організаціям, що його влаштували, повне признання.

ОД.

КРАВЕЦЬКІ РОБІТНИКИ ДІСТАНУТЬ ПІДВИШКУ 12½ ЦЕНТА

Ню Йорк. — Юнія Амалгамейтед Клотінґ Воркерс, приналежна до К. І. О., домовилась з Товариством Виробників Одягів, в якому зорганізовані 850 підприємців, що новий контракт важливий тим, що підносить ціну заплати робітника на дванадцять і пів цента на годину і охоплюватиме біля 150,000 кравецьких робітників. Контракт важний на три роки. Це перша підвишка кравецької платні від 1950 р. Тодішня підвишка виносила теж стільки, що теперішня. Крім підвишки платні підприємці згодилися ще доплачувати різні додатки до спільної забезпеки так, що дійсна підвишка досягає до 16 ц. на годину.

УКРАЇНЦІ В АЗІЇ

(Продовження зі стор. 2.)

часописі „Дальневосточний путь" нотатка, що з Москви сюди виїхала спеціяльна сесія Верховного Суду. Це було знаком до негайного арешту всіх тих, що були тимчасово на волі. Тоді виявилося, що двоє зникли.

Ця сесія суду була революційного складу та мала завдання засудити українців за зраду, — зв'язки з Центральною Радою у Києві. Але судді не мали практики, не знали, як почати справу, не було пляну. Самий судовий процес у Читі почався 5 січня 1924 р. Прокурор поляк Стрижевський мав завдання, щоб засудити українців, але не був певний в тому. Українці вміло розбивали кожний провокативний запит чи то обвинувачення. Вони вимогли перекладчика з української на московську мову. Перший теж не плутав, що навіть суд побачив його повну ігноранцію. Тоді перекладчиком став один з арештованих українців — Кийовнч.

Прокурор висунув такі обвинувачення: 1 — спроби відірвання Далекого Сходу від Росії та присднання його до Японії, 2 — намагання створити Незалежну Україну та співпраця з Українською Центральною Радою. Заля в суді була переповнена сторонньою публікою, та червоноармійцями, серед яких було не мало мобілізованих українців Далекого Сходу та Сибіру. Українські виступи, оплески та червоноармійців привели до того, що прокурор змінив та вже не був присутний до кінця суду.

Під кінець сюди, 11 січня, адвокати прийшли до українців та почали намовляти їх підписати лист до газет, що „вони були винні перед радянською владою й признаються у своїх провинах і т. п." та прохають добросичливості. Більшість арештованих піддалася на ці намовлення. Лист з'явився на сторінках часописів у Читі, а рівночасно з'явилися статті, повні очернення та провокацій на адресу українців. Ці статті дали судові основи вінести 13 січня засуди.

Горовий одержав засуд на кару смерти, а решта різні речениці, як напр., Ю. Мова, голова Секретаріяту — на п'ять літ в'язниці, Козак та Стрельбицький по три роки, а решта по одному року. Рівночасно суд приміняв амнестію та зарахував час ув'язнення, так що Горовий одержав заміну кари смерти на 10 літ в'язниці. Він пізніше втік до Манджурії де й помер.

В тому часі комуністи ще не почували себе певними, мало були ознайомлені з українськими справами та рахувалися з настроями, зокрема селянства, яке у більшості було українське.

Цей процес понарі скріпити українські позиції й коли в 1926 році большевики переводили всенародний перепис, то 315,000 українців заявили, хто вони та якою мовою розмовлять. Це неабияка перемога, як зважити на комуністичні переслідування українського населення та русифікаційні утиски давньої адміністрації, брак українських шкіл і т. п.

Під тиском настроїв української маси Далекий Схід, зокрема Зелена Україна, в період до 1932 р. одержують українізацію адміністрації, шкільництва та ін. у 10 районах, з яких 6 є на Приморщині та 4 на Амурщині. В Хабаровську видається щоденник українською мовою „Соціялістична перебудова", редактором якої був бувший меншевик Кость Новицький. Але тому всьому прийшов кінець в часі колективізації. Майже впродовж одного року все закінчилося. Почався новий курс обмосковлення, який продовжується досі. Проте населення є українське й тримається свого, на що є багато доказів.

ДІЛОВИЙ СЕКРЕТАРІЯТ
Конференції Укр. Студентських Громад Америки
має честь повідомити, що
В ДНЯХ 10—12. КВІТНЯ (APRIL) 1953
відбудеться в Ню Йорку, Н. Й.
1-ий Конгрес Українського Студентства АМЕРИКИ

Цією дорогою запрошуємо до ласкавої участи в Конгресі все українське студентство Америки та представників українського громадянства.

ПРОГРАМА:

П'ЯТНИЦЯ, 10. КВІТНЯ 1953
Год. 4:00—8:00 Реєстрація делегатів, представників та гостей в Конгресовому будинку.

СУБОТА, 11. КВІТНЯ 1953
1) Год. 8:30 Продовження реєстрації та провірка мандатів.
2) Год. 9:30 Відкриття Конгресу: а) Американський Гимн, б) Молитва та привітання учасників через УСГ при Колюмбійському Університеті, як господаря Конгресу.
3) Год. 10:00 Привітання Почесної Президії Конгресу.
4) Год. 10:30 Звіт Мандатної Комісії, прийняття порядку нарад та правильника Конгресу.
5) Год. 11:15 Вибір Ділової Президії Конгресу.
6) Год. 11:30 Відчитання й висилка привітів.
7) Год. 12:30 Доповідь д-ра І. Фізера.
8) Год. 1:00 Спільний обід.
9) Год. 2:30 Вибір ділових Комісій.
10) Год. 3:00 Доповідь проф. П. Мозлі.
11) Год. 3:30 Доповідь проф. Л. Добрянського.
12) Год. 4:00 Дискусія після доповідей.
13) Год. 4:30 Звіт з діяльности Ділового Секретаріяту.
14) Год. 5:30 Дискусія над звітом і уділення абсолюторії.
15) Год. 6:30 Вечеря.
16) Год. 8:00 Великий Конгресовий Концерт та Вечерниці.

НЕДІЛЯ, 12. КВІТНЯ 1953
1) Год. 9:00 Служба Божа в обох українських церквах.
2) Год. 10:30 Праця ділових комісій.
3) Год. 12:30 Обідова перерва.
4) Год. 1:00 Звіти ділових комісій і дискусія.
5) Год. 2:30 Прийняття статуту Союзу Українського Студентства Америки.
6) Год. 3:30 Складення Акту Оснування Союзу.
7) Год. 4:00 Вибір Керівних Органів Союзу.
8) Год. 5:00 Прийняття резолюцій.
9) Год. 5:30 Евентуалії.
10) Год. 6:00 Закриття. а) Молитва, б) Український Національний Гимн.

Місце Конгресу:
"CASA ITALIANA". 1161 West Amsterdam Avenue, Columbia University, NEW YORK CITY, N. Y.
Конгресовий Концерт та Вечерниці відбудуться в приміщенні: **ST. NICHOLAS BALL ROOM, 59 West 66th Street, New York, N. Y.**
Ділову кореспонденцію в справах Конгресу слати на адресу: **P. O. Box 1084, Church St. Station, New York 7, N. Y.** із зазначенням: „Студентський Конгрес".

НАТУРАЛІЗАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ

(**Примітка:** Ця стаття — дев'ята з серії статтей про новий закон про Іміграцію та Натуралізацію. Статті, виготовлені Загальною Радою Американської Єдности, мають намір не дискутувати про цей закон, а тільки розяснити його. Детальніші роз'яснення нового закону можна знайти в 103-сторінковій книжці Франка Л. Авербаха „Закон про Іміграцію та Натуралізацію", яку можна дістати, виславши чеком чи поштовим переказом 1 дол. 50 центів до Загальної Ради Громадської Єдности, 20 Вест 40 вул., Ню Йорк 18, Н. Й.).

Новий закон МекКеррена-Волтера робить спеціяльні передбачення для натуралізації певних груп. Про одну таку групу — чоловіків і жінок американських громадян — говорилося в попередньому розділі з цієї серії. В цьому розділі пояснятиметься справа двох інших груп — чужинецьких моряків і чужинців, що служили в армії З'єдинених Держав. Дальша стаття буде присвячена справі натуралізації дітей, колишніх громадян, громадян ворожих держав і працівників культу та церков.

Перед 23 вересня 1950 року для чужинецького моряка, що прослужив у фльоті З'єдинених Держав п'ять років і добре зарекомендував себе, було можливо подати заяву про натуралізацію, навіть якщо він прибув до З'єдинених Держав нелеґально. Його п'ять років служби у фльоті вважались за еквівалентні до проживання потрібного для натуралізації.

23 вересня 1950 року ввійшов у силу закон про внутрішню безпеку. Цей закон заборонив натуралізувати чужинецьких моряків, незалежно від того, скільки років вони прослужили в американській фльоті, якщо вони не були легально допущені до З'єдинених Держав. Зміна закону поставила багатьох чужинців, що прослужили в американській фльоті п'ять років, але ще не подали заяву про натуралізацію, перед необхідністю проходити всю процедуру спочатку, тобто подати прохання про дозвіл на в'їзд до З'єдинених Держав і наново починати свій п'ятирічний період.

Новий Іміґраційний закон допомагає морякам, що знайшлися в такій ситуації. Якщо моряк, який не мав легального дозволу на в'їзд до З'єдинених Держав, чесно прослужив на американському кораблі п'ять років на 23 вересня 1950 року, новий закон дає йому право на натуралізацію, якщо він подасть аплікацію про це до 23 грудня 1953 року. Якщо аплікація його була подана до 23 вересня 1950 року, вона може бути взята до уваги відділом Іміґрації та Натуралізації, і така особа може бути натуралізована за вимогами закону, що діяв перед затвердженням закону про внутрішню безпеку 1950 року. Аплікант мусить з'явитись на виклик відділу Іміґрації та Натуралізації, інакше він втратить нагоду і можливість натуралізуватись, хіба, що він подасть поважні причини своєї відсутности.

Новий закон також допомагає тим чужинецьким морякам, що прослужили в американській фльоті менше, ніж п'ять років і які не мали дозволу на в'їзд до З'єдинених Держав. Якщо він дістане дозвіл на постійне перебування, його служба буде зарахована йому в період потрібний для натуралізації, з умовою, щоб він виповнив свою аплікацію до 23 вересня 1955 р.

Проте, як це буває майже в кожному випадкові з чужинцями, така особа не може бути натуралізована, проти якої розпочата справа про її депортацію.

Для чужинців, що служили в американській армії, новий закон також прискорює справу їх натуралізації.

Якщо чужинець чесно прослужив в американській армії три роки — однаково, під час війни чи миру — він може бути натуралізований раніше п'яти років, якщо він подасть аплікацію ще під час своєї служби, або протягом шости місяців після звільнення з війська. Але він може скористати з цієї привілеї тільки в тому випадку, коли він прибув до цієї країни леґально, коли він виявив себе особою доброї поведінки і має потрібну для натуралізації освіту. Якщо він подасть аплікації ще під час своєї служби в армії, він може бути натуралізований негайно, не чекаючи навіть тих 30 днів, потрібних для представника відділу Іміґрації, щоб перевірити самого апліканта та його свідків. Якщо така особа навіть підлягала депортації, її можуть натуралізувати, якщо вона справді служила в війську в період подання аплікації.

Ще більше привілеїв мають чужинці, що служили в американській армії під час Першої чи Другої Світових війн (1 вересня 1939 до 31 грудня 1946 р.) і були нормально демобілізовані. Такі особи не тільки можуть бути натуралізовані негайно і незалежно від їх віку, але і незалежно від того, чи вони є в той момент в армії чи ні. Їх можуть навіть натуралізувати незалежно від того, чи вони легально прибули до З'єдинених Держав, якщо вступ такої особи до американської армії відбувся в самих З'єдинених Державах, зоні Каналу, на американських островах Самоа чи Лебединих (Свейнс айлендс). Якщо ж він вступив до армії в якомусь іншому місці, то для того, щоб бути натуралізованим, він мусить мати дозвіл на в'їзд до З'єдинених Держав. Ці привілеї не стосуються таких чужинців, які були демобілізовані з армії за якісь проступки проти правил виконання належних воякові обов'язків, або таких, проти яких була розпочата справа депортації.

Загальна Рада.

• РОЗШУКИ •

Тіточну сестру **MARIA SINKY** з дому **РОЧНЯК** з села Хишевичі, пов. Рудки, яка виїхала до Америки ще перед війною, пошукує Анна Мазур, з дому Кушнір. Прошу сповістити мене про неї на адресу: **Anna Mazur, c/o Herman Callahen Jr., Centreville Farm, Maryland.**

Подаємо до відома, що оголошення величини 1 інча через 1 колонку виносить $1.40. Проситься належитість (відповідно до величини огол.) пересилати разом з текстом.

Адм. „Свободи"

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

У ФРАНЦІЇ

ВЕЧОРИ ПАМ'ЯТІ О. ОЛЕСЯ І Л. УКРАЇНКИ В ПАРИЖІ

Українське національно-культурне життя в Парижі, загалом бідне на літературні імпрези, останнім часом позначилося влаштуванням двох вечорів, присвячених пам'яті великих українських поетів недавнього минулого — Олександра Олеся і Лесі Українки.

Вечір пам'яті Олеся, що його урядило Українське Академічне Товариство, відбувся в салоні українського будинку в Парижі. Вшанувати пам'ять співця українського відродження прийшло українське громадянство, науковці, члени академічного товариства, інженери, лікарі, письменники й журналісти, ветерани-учасники визвольних змагань, студенти, працівники громадських установ.

Голова Українського Академічного Товариства проф. Олександер Шульгин вступною промовою відкрив вечір і відзначив велику ролю Олеся, як співця волі України.

Реферат на тему: „Олесь — співець національного визволення" прочитав проф. Георгієв, який на тлі національно-культурного життя України в початках нашого століття схарактеризував літературну появу Олеся, що відразу захопив українське громадянство зворушливістю і красою своєї лірики, а, побувавши на відкритті пам'ятника Котляревському в Полтаві, переконався в гнобительській політиці Москви супроти України і спрямував свою поезію проти поневолювачів батьківщини.

Там же відбувся вечір Лесі Українки. Вступну промову виголосив сотник Поліщук. Той же доповідач схарактеризував творчість Лесі Українки, докладніше зупинившись на окремих її творах, де висвітлювалося поневолення України („Вавилонський полон", „Оргія"), де зображено героїчних борців за свободу („Одно слово", „Касандра") гостро засуджено зраду („Бояриня", „На полі крови", „Біла посестра"). Літературні вечори викликали помітне пожвавлення в українському житті Парижу.

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ О. ТЕЛІГИ

Товариство „Відродження" в Ліоні в Франції вшанувало пам'ять Олени Теліги, яку в Києві замордувало німецьке „Гештапо". Під час цього літературного вечора відчитали реферат поетки під заголовком „Партачі життя", який вона сама виголосила була ще 1941 року в Кракові.

В КАНАДІ

„ГОВЕРЛЯ" У ВІННІПЕГУ

Вже рік існує і дуже гарно розвивається робітня „Говерля", спілка з обмеженою порукою при 1483 Мейн Стріт у Вінніпеґу. „Говерля" веде відділи: столярський, різьбарський, переплетню та інші. Найкраще розвивається різьбарська майстерня (рамки до образів, хрести, іконостаси тощо). Багато замовлень виконує відділ переплетні книжок та оправи св. Євангелій. Спілка працює так добре, що нею зацікавились урядові чинники, „Індостріял дивелепмент борд". Управителем „Говерлі" є п. Михайло Белей.

ПЕРШІ ЗВИЧАЙНІ РІЧНІ ЗБОРИ КРЕДИТОВОЇ КООПЕРАТИВИ „БУДУЧНІСТЬ"

В неділю, 22-го лютого в „Домі Просвіти", 140, вул. Бевирст, Торонто, відбулися перші звичайні річні збори кредитової кооперативи „Будучність". Це наймолодша українська кредитова спілка в Торонті, що розпочала свою діяльність 14 липня 1952 року. За шість місяців своєї діяльности кредитова спілка мала: $34,417.60, обороту. В звітовому часі вплинуло: уділів — на суму $1,702.00, депозитів — $27,801.71, зворот позичок — 4,545.06. Спілка уділила 30 позичок на суму $23,167.00. Тепер кредитова спілка нараховує 200 членів. Збори доповнили органи спілки.

В АВСТРАЛІЇ

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В АДЕЛАЇДІ

Українська суспільність в Аделаїді пережила в неділю, 7-го грудня м. р. одну з найкращих та найважливіших імпрез.

Цією імпрезою було свято закінчення першого року існування Української суботньої школи в Аделаїді та святочна роздача свідоцтв її учням.

На залі, між численною публікою переважала цим разом дітвора.

Свято відкрив управитель школи д-р Т. Пасічинський, [illegible]альовуючи у своїй промові етапи шкільного відтинку, якими українська суспільність в Аделаїді дійшла до цього святочного моменту.

Представники різних українських установ в Аделаїді вітали школу, її ініціяторів, організаторів та керівництво.

О. Д. Качмар у своїй привітальній промові звернув увагу на можливості організувати свої школи, та потребу її використати і виховати українських дітей на еміґрації в релігійному і національному дусі.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ И ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

Президент Італії підписав виборчий закон

Рим. — Люїджі Еінауді, президент Італійської Республіки, підписав вчора закон про виборчу реформу, який тим самим входить в силу. Закон цей, що дає велику перевагу ліберальним центральним партіям, був ухвалений Сенатом минулого тижня, не зважаючи на всі заходи комуністів, включно з бійкою на п'ястуки, щоб до ухвали не допустити. Опісля комуністи були розгорнули широку протестаційну акцію в цілій країні й навіть були проголосили одноденний генеральний страйк, щоб вплинути в той сосіб на президента, щоб він закону не підписав, але й це, виходило б, не мало жадного успіху. На підставі нового закону та партія, чи коаліція партій, яка здобуде більше ніж 50% голосів у виборах, матиме в парляменті 380 представників на всіх 590. Найближчі вибори на підставі цього закону мають відбутися вже в дні 7-го червня цього року.

Аденауер стверджує змову фашистів

Бонн, Німеччина. — Канцлер д-р Аденауер перед своїм від'їздом до ЗДА прийняв журналістів та заявив їм, що д-р Вернер Нойман і інші націстські змовники дійсно плянували захопити владу в Західній Німеччині. Але він одночасно додав, що фашисти Англії, Франції і Бельгії фінансово підтримували німецьких змовників. Канцлер заявив, що уряд гостро покарає фашистських змовників, щоб була осторога для всіх інших „політичних авантурників". Аденауер казав, що коли англійці передали заарештованих німців урядові в Бонні, це зовсім не означає, що англійці „признались до поразки", як про це писали деякі німецькі часописи, бо заарештовані ворохобники будуть суджені за головну державну зраду перед німецьким судом. Заарештовані готовились передбрати владу в Німеччині через чотири роки, коли, на їх думку, влада в Німеччині „мала розкладатися". Німецьким фашистам помагав бельгієць Леон Деґрель та англієць сер Освальд Мозлі. Канц. Аденауер сідає 2 квітня в Гаврі на корабель „Юнайтед Стейтс", щоб на ньому приїхати до Ню Йорку.

Не хочуть бути англійськими послами, бо надто низька платня

Лондон. — Коло 20 англійських парляментарних послів заявляють, що вони не будуть при найближчих виборах кандидувати до парляменту, бо надто низька платня не дозволяє їм вижити в Лондоні та з успіхом вести свою посольську працю. — 1946 року визначено річну платню послові 1,000 фунтів стерлінґів, але з того майже третю часть забирають на податок. Тепер та тисячка вартує 1,460 фунтів, бо вартість фунта обнизилася (один англійський фунт рівняється $2,88). На інші видатки дістає посол тільки 100 фунтів, що є вільні від податку. Посли у всіх інших державах англійської спільноти народів дістають трохи вищі платні, а посли в ЗДА дістають $12,000 на рік, а ще додатково $20,000 на провадження канцелярії, а сенатори в ЗДА на цю саму ціль дістають від 43,000 до 60,000 долярів. Консервативний англійський уряд не хоче підвищити платні послам, щоб у той спосіб не признатися урядово до того, що кошти життя подорожіли. Деякі соціялістичні посли дістають гроші від робітничих юній, — щоб могли сповнювати свої посольські функції. Інші посли не хочуть кандидувати тому, щоб дати можливість молодшим політикам вийти на арену політичного життя.

Канадійський архиєпископ помер під час подорожі в ЗДА

Даллес, Тексас. — Архиєпископ Оттави, Александер Вашон помер в Даллас під час двадцятихвилинної затримки літака, який мав відлетіти далі до Сан Франсіско. Покійний прелат, що мав 67 років, знаходився у дорозі до Австралії, але перед тим він ще плянував затриматись в Сан Франсіско, щоб побачитись із своєю родиною та з кардиналом Френсіс А. МекАнтайр. Гідність архиєпископа покійний отримав в 1940 році і вона була підкресленням його особливих заслуг в ділянці церковно-наукової праці. Від 1950 року архиєпископ Вашон згідно з призначенням папи, був презесом постійного комітету Міжнародного Евхаристичного Конґресу. Окрім своєї різноманітної праці для Церкви, арх. Вашон був широко знаний, як визначний учений, особливо в ділянках хемії і біології.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться 4. квітня о год. 3. по полудні в галі під ч. 74 Геррис Еве. Обовязком кожного члена явитись на цих зборах. Є важні справи до полагодження. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Дня 28. січня відбулися річні загальні збори 25. відділу, на яких одобрено діяльність уступаючої управи і затверджено річні рахункові замкнення. До нової управи вибрані: Д-р Л. Мишуга, гол.; А. Драган, заст.; Й. Гіббонс, фін. секр.; П. Постолюк, рек. секр.; А. Бук, М. Стецюк і М. Филик, до контр. комісії — Управа.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3040. Напад ззаду.



Зовсім захоплені подіями при вогнищі, вартівники були несвідомі небезпеки, що крадькома зближалася до них ззаду.

Швидко, мов удар гадюки Гісти, Тарзанові пальці схопили смугляві горлянки, тягнучи вартівників за ріг дому.

Коли Мювіро і Мюза поспішили вперед, Тарзан наказав цій останній відкрити двері. „Ми залишемо зв'язаних чоловіків в середині", пояснив.